

Laat volksjury euthanasiewet zachtjesaan inslapen?

© PIETER VAN EENOGE

Met de juryloting start vandaag in Gent een opmerkelijk assisenproces. Drie artsen worden beschuldigd van moord omdat ze te onachtzaam te werk zouden zijn gegaan bij het toedienen van euthanasie aan de Sint-Niklase Tine Nys (38). Douglas De Coninck

1

Wat wordt de artsen verweten?

Het lijkt een anachronisme, maar het is bloedernstig. Vanaf vandaag staan voor het assisenhof in Gent de Sint-Niklase huisarts Joris V.H. (59), zijn collega Frank D. (58) en psychiater Godelieve T. (67) terecht op beschuldiging van moord. Joris V.H. voerde in de avond van 27 april 2010 de euthanasie uit op de 38-jarige Tine Nys. Op haar vraag, uiteraard. En met een goedkeurende handtekening van de twee andere artsen, maar volgens zus Sophie Nys zijn meerdere voorwaarden uit de euthanasiewet van 2002 geschonden.

Dit soort processen heeft iets enorm polariserends. En daarom is dag 1, vandaag, misschien wel de belangrijkste dag van dit hele proces.

Tine Nys was borderline en suïcidaal. Ze had een lange voorgeschiedenis van crisissen, therapieën, opnames. Ze liep op haar achttiende van huis weg, werd op haar drieëntwintigste door haar familie gecolloqueerd en vreesde dat dat opnieuw zou gebeuren. Haar laatste therapeute was Godelieve T. van de Gentse vzw Vonkel. Van haar vernam ze dat de mogelijkheid bestond om euthanasie aan te vragen, louter op grond van psychisch leiden en buiten de eigen familie om.

Tine Nys diende haar euthanasie-aanvraag in op kerstdag 2009. In de weken en maanden daarna nam ze de tijd om afscheid te nemen van haar vrienden, over wie ze al haar spulletjes verdeelde. Ze organiseerde ook een afscheidswEEKEND aan zee met haar familie, die vrede leek te hebben genomen met haar besluit en haar ook één keer vergezeld tijdens een sessie bij Godelieve T.

Enkele weken voor haar dood kreeg Tine Nys boven op eerdere diagnoses te horen dat ze autistisch was. Volgens haar familie hadden haar artsen de mogelijkheid voor een nieuwe therapie moeten aangrijpen in plaats van haar leven te doen eindigen. Zus Sophie Nys stootte op tal van onregelmatigheden. Voor euthanasie bij psychisch lijden zijn de handtekeningen nodig van twee artsen en een psychiater. De handtekening van Frank D. kwam pas twee uur voor de dodelijke gifinjectie.

De euthanasie zelf verliep klungelig. Dokter Joris V.H. was zijn pleisters vergeten, waardoor de vader van Tine tijdens de gifinjectie op de naald moest duwen. Het registratiedocument bereikte de Federale Controle- en Evaluatiecommissie Euthanasie pas na 51 dagen in plaats van de wettelijk voorziene vier. Joris V.H. vermeldde zichzelf als "tweede arts" die de euthanasie goedkeurde, terwijl hij de eerste was.

Namens de burgerlijke partijen zullen advocaten Fernand Keuleneer en Joris Van Cauter argumenteren dat de euthanasiewet niet helderder kan zijn dan ze is: wordt afgeweken van de voorwaarden voor een perfecte euthanasie, dan is het moord.

Twaalf juryleden zullen aan het eind moeten oordelen.

2

Wie zit in de jury?

Een 70-tal inwoners van Oost-Vlaanderen tussen de 28 en 65 jaar oud hebben enkele maanden geleden al een per deurwaarder aan huis bezorgde dagvaarding ontvangen. Die staat bol van de dreigementen over wat voor straffen hen wachten als ze zouden verzaken aan hun burgerplicht. Wetend dat dit proces mogelijk twee weken kan duren en de meeste mensen doorgaans iets beters te doen hebben, zal een overweldigende meerderheid overal liever willen zijn dan hier.

De kandidaat-juryleden worden deze namiddag net als in De Twaalf een na een naar voren geroepen. Een van de klassieke dialogen is die tussen de voorzitter en de jonge vrouw met de bolle buik.

"Ik ben zwanger, mijnheer de voorzitter."

"Ja, dat zie ik. Proficiat. Wanneer bent u uitgerekend?"

"Over twee maanden."

"Zo lang zal het proces niet duren. U blijft."

Het zijn doorgaans vooral mensen met hogere functies – bedrijfsleiders, docenten, artsen – van wie excuses worden aanvaard. Ook met doktersbriefjes ondersteunde rugklachten kunnen helpen. Aan het eind blijft een dertigtal kandidaten over. Papiertjes met hun namen op gaan in een urne en worden er door de voorzitter een na een uitgehaald.

3

Hoe verloopt het wraken?

Zowel het openbaar ministerie als de advocaten van de verdediging hebben op dit proces recht op zeven wrakingen. Advocaat-generaal Francis Clarysse mag in zijn eentje zeven juryleden wraken. De advocaten van de verdediging moeten de wrakingen onder elkaar verdelen. Joris V.H. wordt verdedigd door Walter Van Steenbrugge en Christine Mussche, Frank D. door Frédéric Thiebaut en psychiater Godelieve T. door Jef Vermassen. Hij kan als oudste het voorrecht van de zeven wrakingen opeisen, maar in de praktijk wordt er in overleg gewraakt.

Vroeger gebeurde het wraken van kandidaat-juryleden grotendeels op de dag van het proces zelf. Er werd afgegaan op uiterlijkheden, op de geschatte prijs van een pak, een paar schoenen of een bril. Vandaag wordt eerder gewekt met een social media footprint. Van alle kandidaten zijn het beroep en gedrag op sociale media voor zover mogelijk nagetrokken. Op dit proces, dat in wezen handelt over onze euthanasiewet, is het poepsimpel. Advocaat-generaal Clarysse zal al wie zich ooit als vrijzinnige outte op sociale media onverbiddelijk wraken, team-Vermassen zal dat doen met al wie ooit enig vermoeden opwekte gelovig te zijn. Het wraken gebeurt met een handgebaar, en hoeft niet te worden gemotiveerd.

Aan het eind blijven er twaalf juryleden en ook enkele plaatsvervangers over. Het proces kan dan starten. Dat gebeurt vrijdag met de voorlezing van de akte van beschuldiging.

4

Waarom twaalf juryleden?

In zijn boek *De kracht van rechtvaardigheid* attendeert erevrederechter Jan Nolf op verwijzingen naar de Bijbel in onze rechtspraak. Het decor in oudere assisenzalen is gebaseerd op het Laatste Oordeel, met de rechter als een God in het midden.

Jan Nolf: "De juryrechtspraak deed in 1689 zijn intrede in Engeland en verspreidde zich tijdens de constitutiegolf over Europa. De juryrechtspraak was een afgedwongen recht dat de burgers moest beschermen tegen de monarchie en de Church of England. De achttiende eeuwse jurist William Blackstone beschreef de jury als 'twelve of his equals and neighbours, indifferently chosen, and superior to all suspicion'. Waaruit duidelijk blijkt dat men de rechtspraak wil afschermen van de wereldlijke macht van de koning. Het is een constitutioneel recht dat tot op vandaag de fundamenteën van de common law raakt. En die twaalf, dat is natuurlijk een glasheldere verwijzing naar de twaalf apostelen."

5

Wat riskeren de artsen?

De advocaten van de verdediging vrezen voor een chilling effect. In 2018 werden 2.357 gevallen van euthanasie geregistreerd. Dat cijfer zou in een geval van schuldverklaring wel eens een hoop artsen kunnen doen besluiten om patiënten met een verzoek tot euthanasie massaal naar elkaar door te verwijzen. Als ook maar een van de drie artsen schuldig wordt bevonden, kan het hele systeem op de helling komen te staan.

Joris V.H. mag in het geval van Tine Nys dan wel klungelig te werk zijn gegaan, wat hem ten gronde wordt verweten is administratieve nalatigheid. Niemand kan zich voorstellen dat een volksjury je daarvoor naar de gevangenis zou sturen.

Behalve de advocaten van de verdediging. Eenmaal de debatten over de strafmaat beginnen, worden de twaalf bijgestaan door de voorzitter en zijn assessoren. Voorzitter Martin Minnaert toonde zich tijdens de voorbereiding van dit proces niet altijd even open voor een evenwaardige dialoog. Hij weigerde nagenoeg alle door de verdediging gevraagde getuigen, zelfs die van arts en hoogleraar Marc Cosyns. Hij aanvaardde anderzijds alle door de burgerlijke partijen gevraagde getuigen.

Op assisenprocessen geldt het principe dat eerst de getuigen à charge aan bod komen, en daarna die à décharge. Minnaert wil hier eenmalig van afwijken. Hij stond ook toe dat de echtgenoot van Godelieve T. wordt opgeroepen om te getuigen tegen zijn echtgenote. Het gevolg hiervan is dat hij haar tijdens het overgrote deel van dit proces niet psychologisch kan bijstaan. Getuigen mogen pas in het publiek gaan zitten nadat ze hun getuigenis hebben afgelegd.

Er stelt zich in de Gentse rechtszaal ook een praktisch probleem. De zaal is niet voorzien op verdachten die in vrijheid voor hun rechters verschijnen. Om in de beklaagdenbank plaats te nemen moeten de verdachten over een muurtje van ongeveer 70 centimeter. Tijdens een preliminaire zitting was dat geen probleem voor Joris V.H. en collega Frank D., die klommen er over. Godelieve T. is iets minder goed te been. Minnaert stelde haar voor dat de dame dagelijks in de parking van het Gentse justitiepaleis zou worden opgehaald en door de politie tot in de beklaagdenbank zou worden begeleid. Maar zo ontstaat naar de jury toe de indruk dat T. wel degelijk aangehouden is. Ook eerste indrukken kunnen bepalend zijn voor de perceptie binnen een jury.
